Mateřská škola Pod Smrkem Vysoké Mýto,
příspěvková organizace Štefánikova 397, 566 01 Vysoké Mýto

PRIMÁRNÍ PREVENCE ROZVOJE OSOBNOSTI A SOCIÁLNÍCH VZTAHŮ

VYHODNOCENÍ PROJEKTU

Vedoucí projektu: Edita Lipavská

Vypracovala: Jana Tomášková

Tato metodika vznikla v rámci projektu Místní akční plán pro ORP Vysoké Mýto II.,
CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009710

1 VYHODNOCENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI PROJEKTU

1.1 Anotace

Název projektu: Primární prevence rozvoje osobnosti a sociálních vztahů
Cíl projektu: Cílem projektu bylo vytvořit metodiku, která prohlubovala etické zásady výchovy dětí v Mateřské škole Pod Smrkem v oblasti prosociálních vztahů mezi dětmi a v enviromentální oblasti v roce 2020/2021.

Projekt se jmenuje Primární prevence rozvoje osobnosti a sociálních vztahů. Práce je složena ze dvou částí – teoretické a praktické (vlastní projekt). Hodnocení projektu se týkalo zrealizované praktické části.

Praktická část práce se věnovala ročnímu projektu, který se zaměřoval na jednotlivé oblasti prosociálního chování – na vzájemnou pomoc, na spolupráci, na rozvíjení vztahů a přátelství, na vzájemné naslouchání si, na morální hodnoty dobro a zlo a na environmentální oblast. Činnosti a aktivity vycházely z různých příběhů z dětské literatury nakladatelství Advent-Orion, který se pravidelně četl každé pondělí v rámci preventivního programu. Projekt byl současně realizován v obou třídách Mateřské školy Pod Smrkem a byl ukončen výstupem „Srdcem dobrých skutků“.

Klíčová slova:
projektová metoda, rámcový vzdělávací program, primární prevence, rodina, prosociální výchova, mravní hodnoty, sociální vztahy, naplňování potřeb dítěte, environmentální výchova

1.2 Motivace k vytvoření projektu

Projekt Primární prevence rozvoje osobnosti a sociálních vztahů vznikl jako odpověď na výsledky dotazníkového šetření – Mapa školy z června 2020. Rodiče byli osloveni ke spolupráci na každoroční evaluační činnosti Mateřské školy Pod Smrkem. Z doporučení a hodnocení výchovně vzdělávacích oblastí pro Mateřskou školu Pod Smrkem vyplynul pro školní rok 2020/2021 úkol prioritně rozvíjet vztahy mezi dětmi.

1.3 Cíl a úkoly projektu

Cílem projektu bylo vytvořit metodiku na prohloubení etických zásad výchovy dětí v Mateřské škole Pod Smrkem v oblasti sociálních vztahů mezi dětmi a v environmentální oblasti.

Úkoly projektu byly:

- Sestavit roční program aktivit, které podporovaly důvěryhodné vztahy mezi dětmi s využitím příběhu z dětské literatury nakladatelství Advent-Orion v souvislosti s cíly rámcového vzdělávacího programu pro předškolní zařízení v prosociální oblasti.
- V prostředí Mateřské školy Pod Smrkem v průběhu školního roku 2020/2021 zrealizovat projekt a zhodnotit vhodnost navrhovaných činností a celého projektu.

1.4 Typ práce, metoda a vzorek výzkumu

Uvedená práce je svým charakterem teoreticko - aplikační. Jejím základem bylo vytvoření metodických návrhů pro výchovně vzdělávací činnost, která podporovala vzájemné vztahy mezi dětmi. Tyto návrhy byly ověřeny v praxi přímou činností s dětmi.

Výzkumné metody využívané v praktické části práce byly tři. Projektová metoda, pozorování a analýza dětské literatury z nakladatelství Advent – Orion.

Vzorkem výzkumu byly všechny děti v Mateřské škole Pod Smrkem ve Vysokém Mýtě. Projekt pracoval přímo se skupinou 50 dětí ve věku 3 – 6 let, které docházely do heterogenní třídy Rybičky a Ptáčci.

1.5 Metodologie projektu

Projekt Primární prevence rozvoje osobnosti a sociálních vztahů byl cílen tak, aby podpořil rozvoj prosociálního chování mezi dětmi v Mateřské škole Pod Smrkem, zaměřoval se také na environmentální oblast. Jednalo se o roční program činností, které podporovaly prosociální vztahy mezi dětmi, projekt byl ukončen závěrečným výstupem „Srdcem dobrých skutků“. Děti tak měly příležitost v rámci delšího časového období vnímat samy sebe, své chování i prohlubovat vztahy mezi sebou.

V rámci preventivního programu byl každé pondělí přečten dětem vybraný příběh z dětské literatury nakladatelství Advent-Orion. Příběh doplňoval týdenní téma Mateřské školy Pod Smrkem. Program Prevence měl většinou podobnou strukturu: převyprávět příběh v celých větách a hledat ponaučení; příběh byl dále přenesen do dětského světa – jak by vzniklou situaci řešily děti samy; následovala aktivizující hra nebo byl dán dětem prostor k následné dramatizaci příběhu.

Děti se aktivně zapojovaly do plnění úkolů. Při různých aktivitách musely děti spolu komunikovat, naslouchat si, spolupracovat a respektovat různé názory. Učitel vedl děti ke vzájemné spolupráci, k respektu k sobě samému a k druhým, k rozvíjení etických hodnot, ke zlepšování vzájemných vztahů mezi dětmi, seznamoval děti s pravidly společného soužití, učil děti vzájemné toleranci, upřímnosti a podporoval prosociální chování. Děti se učily hodnotám vzájemné úcty, zvnitřňovaly si základy slušného chování.

Aktivita preventivního programu byla každý týden ukončena písemným výstupem v podobě kreslených obrázků nebo pracovních listů. Písemný výstup měl 2 úrovně – obtížnější pro předškoláky a jednodušší pro mladší děti. Předškoláci k danému příběhu malovali např. obrázky dle fantazie nebo vyplňovali pracovní listy z pracovních sešitů (součást některých dětských knih z nakladatelství Advent-Orion), anebo byly využívány jiné listy k etické výchově z internetu. S mladšími dětmi učitel většinou vedl rozhovor k tématu a děti přitom vybarvovaly obrázek, který příběh vystihoval co nejvíce. Výstupy dětí včetně jejich zapsaných komentářů do obrázku byly každý týden vystaveny na nástěnce pro informovanost rodičů.

Děti měly v rámci projektu také úkoly, ke kterým se učitelka průběžně vracela. Úkolem dětí bylo např. dělat dobré skutky ve svém okolí, být všímavý ke svému okolí, starat se o zahrádku v MŠ, důležitá byla také průběžná reflexe uskutečněných činností a zhodnocení práce dětmi samými.

Praktická část projektu obsahovala šest kapitol, které se zaměřovaly na různé oblasti prosociálního chování – na vzájemnou pomoc, na spolupráci, na rozvíjení vztahů a přátelství, na vzájemné naslouchání si, na morální hodnoty dobro a zlo a na environmentální oblast. Každý okruh rozpracovával ještě další podoblasti prosociálního chování mezi dětmi, jako byly např. šířit dobré skutky, umět se rozdělit, darovat, pomáhat, být empatický, naslouchat druhému, umět se vcítit, uvědomit si svou jedinečnost, umět se domluvit, být ohleduplný a zodpovědný, ovládat emoce, myslet na druhé a pochválit, respektovat se, usmířit se, přijímat pravidla, učit se odpouštět a omluvit se. Mít úctu k životu, ke svému zdraví, ke stáří a k přírodě.

Praktická část projektu rozpracovávala podtéma, byly určeny klíčové kompetence, cíle, dílčí vzdělávací cíle a očekávané výstupy v souladu s požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Každá činnost měla navíc stanovený svůj cíl, motivaci, pomůcky a popis činnosti. U šesté environmentální oblasti projektu byly k jednotlivým činnostem využívány pracovní sešity

a omalovánky z dětské literatury nakladatelství Advent-Orion. Některé úkoly v pracovních sešitech bylo potřeba zjednodušit pro předškolní děti.

V projektu byly použity básničky, obrázky, metodické kartičky, na kterých děti např. rozeznávaly vhodné a nevhodné chování a z toho vyplývající přirozené důsledky.

Projekt doprovázely pohybové, výtvarné činnosti a prosociální hry. Prosociální hry se zaměřovaly na emoce, na kamarádství, na spolupráci, na poznávání morálních hodnot, učily děti rozumět situacím z příběhů.

Při realizaci projektu byla použita projektová metoda, metoda pozorování a analýza dostupné literatury týkající se různých her v prosociální oblasti. Projekt využíval metody dramatické výchovy, jako je např. pantomima, zařazování mini scének, dramatizace příběhů a různé kooperativní hry, velký důraz byl kladen na vyprávění příběhu v celých větách a na rozvoj řeči.

Všechny činnosti byly prováděny především v komunitním kruhu, také ve skupinkách, ve dvojicích a jednotlivě u stolečku. Komunitní kruh podporoval vzájemné bližší poznávání dětí a vytvářel důvěrný prostor ke sdělování názorů.

Projekt, který využíval příběhy z dětské literatury nakladatelství Advent-Orion, bezpochyby rozvinul citovou a morální oblast osobnosti dětí, se kterými se pracovalo.

1.6 Ukázka některých příprav a vybraných činností z Preventivního programu

1.6.1 Prevence ze dne 10.5.2021: Učíme se odpovědnosti v péči o domácí zvířátko

Kniha: NOWAKOVÁ, Dana. *Kamarádi to nevzdávají (příběh: Domácí „mazlíček“).* Vydal Advent - Orion, Praha 2006, str. 88 - 91

Distanční výuka – povídání do videa s úkolem

1) **Zopakujeme si, čím krmíme domácí zvířátka**:

Čím krmíme morčátka?

– ječmen, seno, někdy tvrdý chleba, trochu mrkve, listy pampelišek či salátu, trochu jablíčka

Čím krmíme andulky?

- proso, obiloviny, semena, strouhaná mrkev, kousek jablka, salát, milují „žabinec“, potřebují sepiovou kost pro minerály

A víte děti, čím krmíme křečky nebo rybičky, psy či kočky, králíky? Povídejte si o tom s rodiči, prarodiči nebo starším sourozencem.

2**) Ponaučení:** Pamatujme si, děti: jestli máte doma nebo budete chtít mít nějaké zvířátko, dobře si rozmyslete, zda budete mít na něj dost času i odvahy je hladit, vzít do náruče a také chuti se o ně starat. A hlavně jestli budete mít pro ně dost lásky. Mít domácí zvířátko znamená, že jsme odpovědni se o něj starat.

3) **Úkol pro děti:**

Namalujte sebe, jak se staráte o vaše zvířátko, které máte doma (jak si s ním hrajete, jak ho hladíte a čím ho krmíte). A vy děti, které zvířátko nemáte doma, nakreslete, které byste si přály mít a jak byste se o něj staraly.

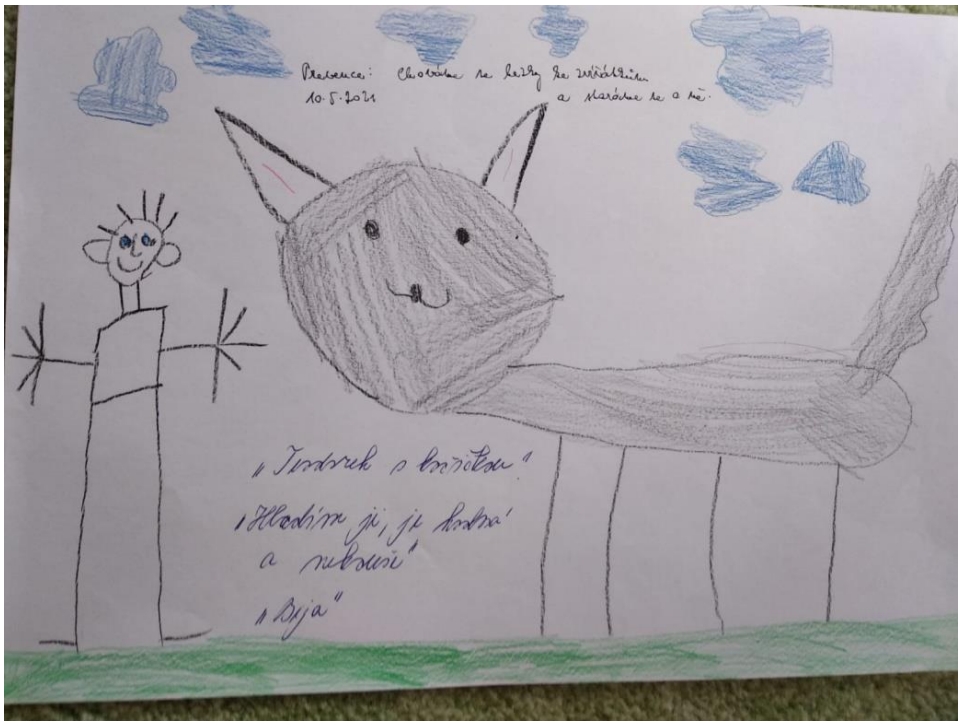

…“Maminka se snažila svou dcerku Jarmilku s morčátkem skamarádit, ale marně. Jarmilka svůj strach nikdy úplně nepřekonala. Občas dělala, jako že si s Přemkem hraje, ale ve skutečnosti mu nasypala krmení a hodně rychle a letmo ho z výšky pohladila. Čistila klec jen s maminkou a vůbec ji to netěšilo. Chudák Přemek strádal. Málokdy se od své paničky dočkal pohlazení a přátelského slova. MOŽNÁ I PROTO SE STALO TO, CO SE STALO. Přemek přestal žrát, pohubl a hýbal se čím dál tím pomaleji a jednou ráno ležel na boku a těžce oddychoval.

Rychle dala maminka s Jarmilkou morčátko do krabice a šly ke zvěrolékaři. Zvěrolékař Přemka pečlivě prohlédl a vážně řekl. „Vaše morčátko je moc nemocné. Nemusí to přežít. Podle srsti je vidět, že nebylo správně krmeno.“…

1.6.2 Preventivní program ze dne 7.6.2021: Poslušnost, nebezpečí, lež

Kniha: SPIELVOGELOVY, V. + V. *Hroší příběhy (příběh Stádo hrochů na cestě za novým domovem). Advent-Orion, Praha, 2011, str. 5 - 20. ISBN 978-80-7172-919-8.*

PŘEDŠKOLÁCI

1. **Vyprávět příběh v celých větách za pomoci ilustrací.**

2. **Odpovědi na otázky z příběhu**:
   - Co hroši hledali? *(nový domov; tam, kde dříve bydleli, už nerostla šťavnatá tráva a široko daleko nebyla žádná potrava pro hrochy)*
   - Kolik mláďat je v hroším stádě? *(2)*
   - Jak se jmenují? *(Edynka a Hanýsek)*
   - Co viděli hrošíci pod vodou? *(krokodýla, ryby)*

3. **Hledání ponaučení:** Co udělali malí hrošíci špatně?
   Jaké nebezpečí hrozilo hrošíkům?
   Je správné lhát? Proč se říká - lež má krátké nohy?

   Lhaním si pomůžeme jen na chvíli, když nechceme říct pravdu. Lhaním se zamotáváme do dalšího lhaní. Navíc si musíme pamatovat, jak jsme si to vymysleli. A hlavně lhaním se narušuje DŮVĚRA. Potom je nebezpečí, že se nám nevěří. Říct pravdu, to chce ODVAHU.

4. **Děti mohou sdílet zkušenosti, kdy lhaly samy, nebo když jim někdo lhal. Jak se cítily v obou situacích?**

5. **Hra na tichou poštu** (lhaním se pravda překroutí):
   např. věty – Žirafa má dlouhý krk.
   Hroch má hrubou kůži.
   Opičátko, drž se pevně maminky.

6. **Aktivita: Hroší maminka řekla**
   (Máme poslouchat svoje rodiče. Aktivitu dítě udělá, jen když uslyší větu „Hroší maminka řekla“. Když tuto větu neuslyší, tak aktivitu nedělá a stojí.)
   - *Hroší maminka řekla -otočte se čelem vzad.*
   - *Hroší maminka řekla – poskočte si.*
   - *Lehněte si.*
   - *Hroší maminka řekla – udělejte si dvojici.*
   - *Hroší maminka řekla – zatvař se smutně.*
   - *Zatleskej.*
   - *Sáhni si na nos.*
   - *Hroší maminka řekla - udělej sloní chobot.*
   - *Vyplázni jazyk.*

7. **Pracovní list:** Vybarvi oranžově všechny hrochy, kteří se usmívají, když se hrošíci přiznali. Modře vybarvi ty hrochy, kteří se mračí, když hrošíci lhali a neposlechli maminku.

1.6.3 Prevence ze dne 14.6.2021: Fair-play při sportu (čestnost, nepodvádět)

Kniha: DANIEL, Radek. *Neobyčejné dobrodružství 2 pro neobyčejné kluky a holky (příběh Pingpongový šampion). Advent-Orion, Praha 2008, str. 8 – 13. ISBN 978-80-7172-070-6.*

PŘEDŠKOLÁCI

1) Převyprávět příběh v celých větách.
2) Jak se zachoval Roman na konci zápasu? Bylo pro něho obtížné přiznat se a proč?
(byl čestný a nechtěl podvádět)
3) Zamyšlení se, jak bych se zachoval já?
4) Ukázat fotografie sportovců - hovořit, co vidím na fotografii
– žduchání, podrážení nohou při hře
– výhra – jak se cítí poražení; jak se cítí ti, co vyhráli; proč si hráči na závěr podávají ruce
– zásady hry fair-play
5) **Sdílení špatného zážitku**, jestli se mi někdo při prohře posmíval nebo při hře ublížil.
6) **Nácvik podání si ve dvojici rukou**, dívání se při tom sobě do očí.
7) **Namaluj obrázek: Co bychom při sportování neměli dělat druhému**.
8) *podle času:* Zahraj si ve skupince (pexeso, člověče nezlob se) – dodržovat pravidla

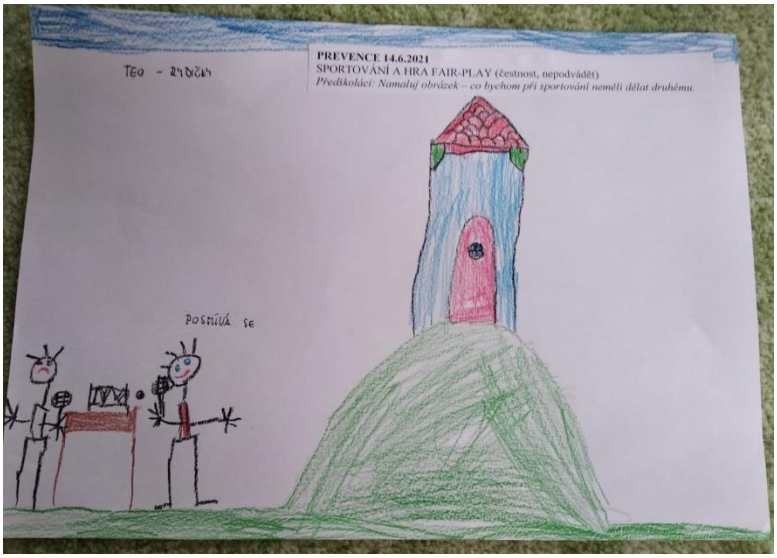

… „Rozhodčí ohlásil konec zápasu. Trenér vyskočil z lavičky a zplna hrdl zakřičel: „Jsme ve finále! Dokázals to!“ Roman se ale neradoval. Moc dobře věděl, že zápas nevyhrál. Co teď? ptal se sám sebe. Když nikomu neřeknu, že se míček dotkl stolu, jsem ve finále, napadlo ho. Jenže to pak nebude vítězství, ale podvod. Jako ve snách se rozhlédl kolem. Položil raketu na stůl a váhavě se vydal k rozhodčímu. „Copak?“ zeptal se ho

rozhodčí překvapeně. „Nevyhrál jsem. Míček zavadil o hranu stolu. Je to 10:10.“

1.6.4 Prevence ze dne 21.6.2021: Poslušnost a zkažené prázdniny

Kniha: DANEL, Radek. PHILLIPS KNOBLOCHOVÁ, Hana. *Povídá se, povídá…* ***(příběh „Jede se k moři“)****, str. 130 - 134. Advent-Orion, Praha, 2001. ISNB 80-7172-756-3.*

PŘEDŠKOLÁCI

Učitel přečte dětem před spaním příběh „Jede se k moři“.

1) Děti vyprávějí příběh v celých větách

- Nalezení ponaučení (o tom, že poslouchat rodiče se vyplatí)
- Co se stalo Terezce?

2) Povídání o pravidlech ve školce, proč se NESMÍ STÁT NA SKLUZAVCE ani STÁT V HOUPAČCE a trhat třešně. Rozhovory, co by se mohlo stát?

3) Proč se nesmím napít, když se najím třešní?

4) Výstup - obrázek

Výstup předškoláků: Namaluj strom třešeň a tatínka, jak ze žebříku trhá třešně do košíku. Pod stromem nakresli sám sebe.

… „Terezka už včera mlsně třešně okukovala. Táta jí sice slíbil, že až večer přijde, třešně otrhá a zítra si je vezmou na cestu k moři, jenomže komu by se chtělo čekat tak dlouho. Terezka na ně dostala chuť právě teď.“
„Šárko, jde se! Pomůžeš mi trhat třešně. Podržíš žebřík a já vylezu nahoru,“ seznamuje ji se svým plánem.
„Třešně trhat nesmíme, táta to přece zakázal,“ protestuje Šárka. „Třesky, plesky, táta e to nedozví,“ odsekne trochu pohrdlivě a už se žene do zahrady. „Jestli spadneš, bude mela, uvidíš!“
Terezku už ale nic nemůže zastavit. …

Výstup menší děti:
Nakresli třešeň na naší zahradě MŠ. Přeškrtni sám sebe, že nesmíš stát na skluzavce a houpačce a trhat třešně.

1.6.5 Prevence ze dne 28.6.2021: Poklady z truhlice života

Kniha: KAMINSKÁ, Renata. *Filip na ostrově Šťastného života (kapitola Filip a ostrov Šťastného života). Advent-Orion, Praha 2011, str. 5 – 29. ISBN 978-80-7172-929-7.*

PŘEDŠKOLÁCI

1) Podle ilustrací vyprávět příběh v celých větách.

2) Aktivita: Učitel předkládá dětem kartičky s obrázky z pracovního listu Filip na ostrově Šťastného života ze str. 15 a děti dávají palec nahoru nebo dolů a vyhodnocují situaci, jestli je správná nebo ne.

3) Představení truhlice života: učitel vytahuje obrázky pokladů z truhlice Života *(děti se seznamují s prvním z pravidel šťastného života)*

Kartičky se jmény dětí: truhlice ukrývá jméno každého člověka, který se narodí. Má právo na život na své jméno. Nemůžeme chodit bez jména.

Obrázky lidí různých národností: Jsme různí bílé a černé pleti, všichni můžeme žít, mít své jméno, a taky maminku, tatínka a domov.

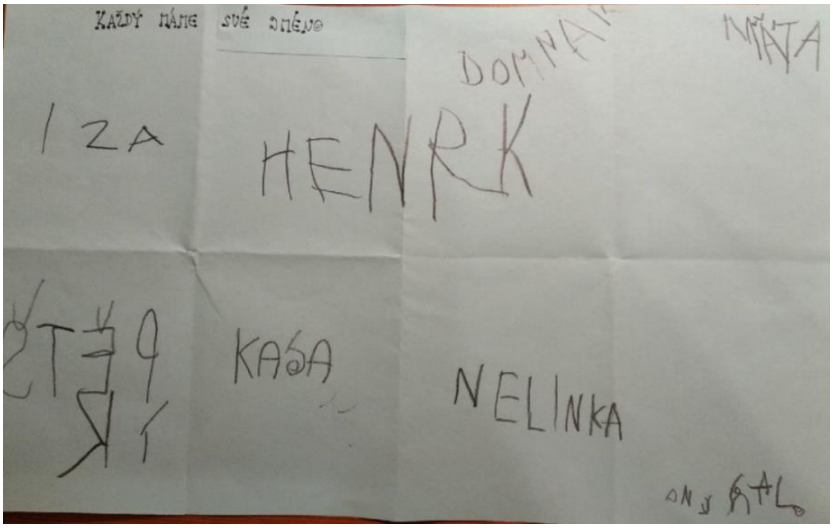

Obrázek rodiny: Kromě jména je také důležité, aby děti mohly být s maminkou a tatínkem, a aby všichni měli kde bydlet.
Obrázek invalidního vozíčku, brýlí a berlí: Právo na život mají i lidé, kteří jsou nemocní. Některé děti se narodí nemocné, jinému se stane třeba úraz a už nemůže chodit, někdo je slepý nebo hluchý. Takovým lidem se nesmějeme. Mají zase jiné přednosti, hezky hrají na nějaký hudební nástroj, umí malovat nebo jsou dobří kamarádi.
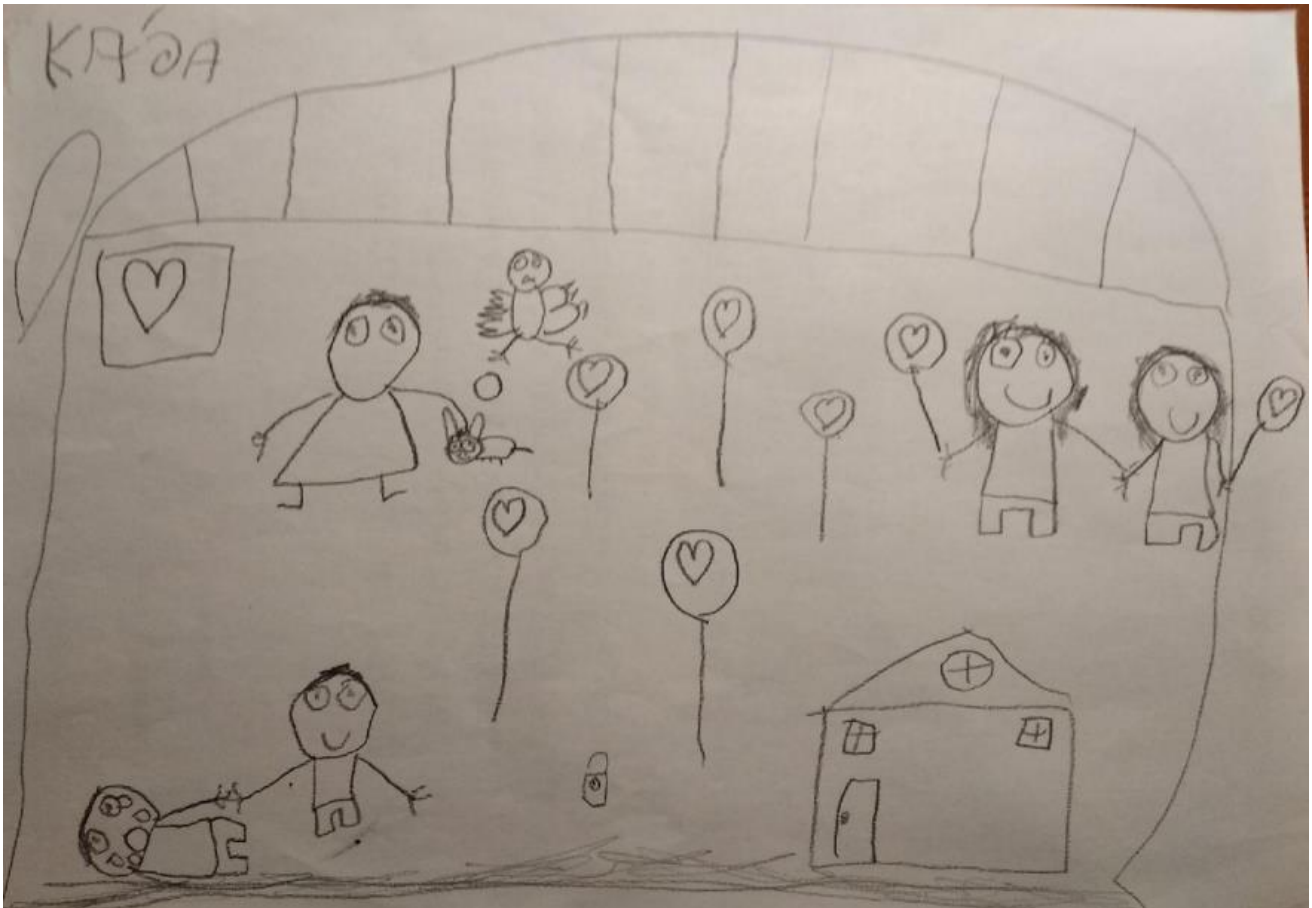
4) Výstup: Namaluj truhlici Života a všechno, co do ní patří.